

Stanowisko Nr 2/2019
Konwentu Wójtów Gmin Wiejskich
Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 25 lutego 2019 r.

w sprawie ustawowego obowiązku zawiadamiania organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa przez osoby uchylające się od obowiązku alimentacyjnego.

Realizując ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007 r. napotykamy na martwy albo nic nie wnoszący do naszej pracy przepis tj. art. 209 § 1 Kodeksu karnego.

Organ właściwy wierzyciela oznacza wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, od 2017 r. po wydaniu decyzji przyznającej świadczenie ma obowiązek złożenia do prokuratury zawiadomienia o możliwości popełnienia przez zobowiązanego do alimentacji przestępstwa z art. 209 § 1 Kodeksu karnego. Wynika to z następujących zapisów prawa:

- art. 209 § 1 Kodeksu karnego „Kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych, wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”
- art. 209 § 3 Kodeksu karnego „Jeżeli pokrzywdzonemu przyznano odpowiednie świadczenia rodzinne albo świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 1a odbywa się z urzędu.”
- art. 304 § 2 Kodeksu Postępowania Karnego „Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.”

W 2018 r. Ośrodki Pomocy Społecznej składały Prokuratorom Rejonowym zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa uchylania się od obowiązku alimentacyjnego. Większość zgłoszonych zaległości z tytułu niezapłaconych alimentów stanowiła równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych.

Generalnie zgłoszone sprawy kończyły się wydaniem przez Prokuratorów Rejonowych postanowień o odmowie wszczęcia dochodzenia na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania karnego, tj. „czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa”.

W uzasadnieniach postanowień wymieniano następujące przyczyny odmowy wszczęcia dochodzenia:

- „Na chwilę obecną nie można przyjąć, że dłużnik będąc osobą bezrobotną, utrzymującą się z prac dorywczych nie dopełnia obowiązku alimentacyjnego umyślnie, a tym samym brak jest znamion czynu zabronionego.”;
- „Dłużnik dokonuje częściowych wpłat renty alimentacyjnej, lecz wpłaty te nie zaspokajają bieżącej raty alimentacyjnej.”;
- „Na chwilę obecną nie można przyjąć, że dłużnik nie dopełnił obowiązku alimentacyjnego ze złej woli, albowiem w powyższej sprawie brak jest jakiegokolwiek wiedzy na temat jego obecnego stanu majątkowego i możliwości płatniczych.”;
- „Dłużnik alimentacyjny nie wywiązuje się z obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, czym może narażać je na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Jednak brak jest dowodów na to, że wymieniony dopuszcza się tego umyślnie.”

To kilka przykładów opisanego uzasadnienia odmowy wszczęcia dochodzenia.

W większości przypadków powodem odmowy jest:

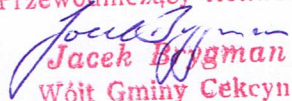
- zarejestrowanie dłużnika alimentacyjnego w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotnego,
- aktualne lub w przeciągu ostatnich dwóch lat wpłaty do komornika sądowego niewielkich kwot,
- deklaracja prokuratorowi, że dłużnik zacznie płacić,
- brak informacji o majątku zobowiązanego lub niemożność znalezienia stałego zatrudnienia przez zobowiązanego.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że składanie zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa, wiąże się z dodatkowym obciążeniem dla pracowników pomocy społecznej. Wraz

z zawiadomieniem przekazywane są niezbędne w sprawie dokumenty, które należy skserować i potwierdzić za zgodność z oryginałem. Oprócz tego wystawiane są zaświadczenia o świadczeniach pobranych z Ośrodka Pomocy Społecznej przez dłużnika alimentacyjnego i wierzyciela. Sprawdzana jest sytuacja życiowa każdej ze stron. Prokuratura i Policja zlecają wykonywanie lub wykonują czynności np. przesłuchania, wystąpienia do ZUS, Urzędu Pracy, Komornika Sądowego.

Zmiany Kodeksu karnego wprowadzone w 2017 r. dotyczące dłużników alimentacyjnych, za pomocne uznała jedynie co dwudziesta osoba – wynika to z badania BIG InfoMonitor. Liczba dłużników alimentacyjnych widniejących w BIG InfoMonitor wzrosła w 2017 r. z ponad 34 tys. do 306 tys., a ich zaległość zwiększyła się o prawie 654 mln zł. do 11,8 mld zł. Średnio na jednego dłużnika alimentacyjnego, przypada już 38,6 tys. zł niezapłaconych alimentów. Niektórzy nie płacą od wielu lat.

Na podstawie przytoczonych przykładów należy stwierdzić, że znowelizowane przepisy nie spełniają swojego zadania. Nie doprowadziły one do zwiększenia ściągalności zaległych alimentów **oraz dodatkowo obciążają budżety państwa i gmin kosztami prowadzonych postępowań.**

Przewodniczący Konwentu

Jacek Brygman
Wójt Gminy Ciekcyń

Otrzymują:

1. Pan Mateusz Morawiecki - Premier RP
2. Pani Elżbieta Rafalska – Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
3. Pan Mikołaj Bogdanowicz - Wojewoda Kujawsko-Pomorski
4. Pan Marek Olszewski – Przewodniczący Związku Gmin Wiejskich RP
5. Wójtowie i Burmistrzowie Gmin Wiejskich Województwa Kujawsko-Pomorskiego